

Landskap: *Skåne*Upptecknat av: *Ebba Ebbesson*Härad: *Bjäre*Adress: *Ekelid, Hov*Socken: *Hov*

Berättat av:

Uppteckningsår: *1941.*Född år *1876* i *Småryd, V. Kämp*

<i>Kärlor o. deras användning.</i>	<i>s. 1-3.</i>	<i>L. u. F. 28.</i>
<i>Vaka för att få se den tillkommande</i>	<i>s. 4-8.</i>	<i>L. u. F. 30.</i>
<i>Tobaks-bruk.</i>	<i>s. 9-12.</i>	<i>L. u. F. 27</i>
<i>Bäckahästen</i>	<i>s. 13.</i>	<i>H. G. 21</i>
<i>Utgång.</i>	<i>s. 13.</i>	<i>L. u. F. 31.</i>
<i>Om Vigström.</i>	<i>s. 14.</i>	<i>L. u. F. 39</i>
<i>Spökeri på gård.</i>	<i>s. 15-17</i>	<i>L. u. F. 33</i>
<i>" i gammal folkskola.</i>	<i>s. 17-18.</i>	
<i>Spökeri på vägen, - skymnad.</i>	<i>s. 18-19.</i>	

Skriv endast på denna sida!

ACC. N.R. M. 7430 : 1-3

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Elka Ebbesson

Härad:

Bjäre

Adress:

Ekedid Lov

Socken:

Harv

Berättat av:

Uppteckningsår:

1941

Född år

1876 ; Maria T. Wärup

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Wälskor, och deras användning.

L. u. F. 28,

Nässlor, här på orten kallad, nälla pluralis näller, brukas
floekas hela sommaren igenom till skinfoder huorud,
saktligen. Vår det gott om dem slås de av med lie och tor-
kas, utmärkt till hörsfoder under vintern.

På våren när nässlorna äro späda, brukar en och annan
koka nässelskal, men det är inte allmänt bruk och
ingen bestämd dag. Till nässelskal floekas små fina
nässlor som äro svagt blåvita, efter det de äro väl skold-
da i flera batten, skållas de och förvällas, varefter de
finhackas. Smör och mjöl sammanfräses, buljong spä-
des på och häri kokas nässlorna tills soppan är lagom.
Sommig serveras med förkorade ägg. Somliga brukar an-
vända flera sorter andra späda blad ibland, såsom
körvel, humminblad, krukbär, rabarber, persilja,
blad av purjulök, om det fins, överstående palsterack-
blad samt gräslök, skulle vara nio sorter tidiga blad.
Tydlig soppa har jag aldrig smakat, men de som
bruka använda den, prida den som mycket god.
Nässlorna samlas inte för konservering här på orten.

Som skinfoder har nog ändå nässlorna största använ-
ningen, hvarare som ha en gris men inte ha något grön-
foder att ge den brukar gå och repa eller plocka näss-
lor till den. Men det är nog inte så gott om nässlor nu
mera, det är ju ett ogräs, som lätt tar överhand, om det
inte hålls efter, och sedan vägstyrelsen taget hand om
landsvägarna, har grophanterna länge vägarna
förönnat. Till skinfoder slår kokande botten på
de hackade, eller till hackelse skurna nässlorna,
blandas sedan med gröne eller kokta stöta potatis.
Omtyckt mat av skinen, och anses varant näran-
de och ge ett gott fläsk. Att nässlor skulle vara
skadliga för något djur har jag inte hört omtalas,
men har ej heller sett nässlor användas till foder
åt hästar eller kor. Att nässlorna skulle kunna
användas till spanad i likhet med lin, har jag
visserligen hört omtalas, men har ej hört att någon
gjort det, och vet således ej något beredes sått.

Jag har många recept på västfärning, och har försökt en del, men deribland finns inte beskrifning på näselfärg, men det ju möjligt att de ge någon färg ifrån sig vid särskild beredning. Har inte hört att någon försökt, inte heller har jag hört att någon gjort trädnässlor.

Här på orten odlas visst inga nässlor, de söka för utöka dem som ett ogräs.

Om nässlorna ha någon bestämd blomningstid bet jag inte, för öfrigt tror jag knappast att de få stå så länge att de blomma.

Någon växt som användes på sätt som nässlor känner jag inte till.

ACC. N:R. M. 7430 :4 58

Landskap:

Skåne

Upptecknat av:

Edla Ebbesson

Härad:

Bojäre

Adress:

Helid Hov

Socken:

Hov

Berättat av:

Uppteckningsår:

1941

Född år

1876 i Smågd Åstorp

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Saka för att få se den tillkommande

L. u. F. 30.

Skriv endast på denna sida!

För att få se sin tillkommande kan man göra många konstigheter, om man Midnattsmaraton går ut och plockar 9 sorters örter och binder tillhopa till en krans och lägger under huvudhuden, och sover på den, skall man i drömmen få se sin tillkommande man.

Man får emellertid inte tala eller skratta under tiden man plockar eller föra in. Man får sova först. Därför är räddigast att vara ensam. Midnattsmaraton sättes också kärleksörter för att se vilka par som fäjs.

I en spricka i en trävägg eller träbjälke sättes kärleksörter (en sedumart som kallas så här) två och två tillhopa med namn över var ört, de som då växa emot varandra blir det par av, växa de efter varandra är det den som växer efter som vill, medan den andre vänder sig bort. Skulle de båda växna har det aldrig varit någon deras tanke.

Det var lika giltigt för pojkar och flickor att göra vandräffande, de som hade lust, det kunde ju hända

ACC. N:R. M. 7430:5.

Landskap:

Upptecknat av:

Härad:

Adress:

Socken:

Berättat av:

Uppteckningsår:

Född år

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

att de gjorde gemensamt men så blev det mest
skämt och stöj av alltihop. De kunde ju också gemen-
samt baka ut midnattsmaten, en tid hade ung-
dommen för sig att baka midnattsmaten i Hovs-
Källar för att se solen gå upp över Kallandsåsen
och ha kaffe eller saft & batter och kakor med sig.
"Lucia natten" hade ju också sin mystik, om man
den natten baka och händelsevis skulle falla i slum-
mer skulle ens tillkommande visa sig i drömmen
riktigt, om man åt något salt, en hel spekerid
med huvud och stjärt och alltihop, eller kokta
ägg var guln bar uttagen och fylld med salt
eller salta pankakor, så skulle ens tillkom-
mande komma i drömmen och bjuda dricka

Skriv endast på denna sida!

var det batten, som bjöds. blev det fattigdom, vi
rikedom, något annat så där mitt emellan fattig
och rikedom. Jag har själv försökt vi boro några flick
or som skulle baka en "Lucianatt" men här vi tyckte
natten blev för lång beröta vi att äta saltä ägg.
Under skämt och skratt koktes ägg, gulan petades ut
och salt fylldes i istället, men vi skrattade inte när
vi skulle äta de äggen, men när skulle de och komma
och så. På natten drömde jag om en man som jag inte
sett barken förr eller sedan, vi drucko saft och batten.
Jag har inte fått någon man, så han är bäl ännu inte
kommen. Ena flickorna drömde om att ^{se}björnar bjöd
henne på dricka, men hon har istället fått en tik
bonde så det stämmer nog inte riktigt.
Första gången man låg på ett ställe skulle man högt
räkna golvtäljerna och fönster ruterna och lägga
en träoring under huvudkudden, och derefter inte
saga något. Första karl man träffar på morgonen

Skall man fråga vad han heter? Samt ge honom
förörringen. Och namnet han har skall ens man kom-
ma att heta, eller åtminstone första bokstaven av
namnet vara det samma.

När säden blev malen här hemma på kvarnarna, kun-
de det hända att man kunde få ett helt sädeskorn
i brödet, om man fick ett dylikt korn i munnen och
tog och lade det över dörren, skulle man ge akt på
vad den förste främmade karl hette som kom genom
dörren, det skulle ens tillkommande man heta eller
åtminstone första bokstaven vara lika.

Och det skulle vara på något sätt svårt eller farligt
har jag inte hört talar om och inte håller att det skal-
le vara någon särskild benämning på seden.

När man ser Nyårsnyet första gången ska man rida
mot nyet, och ta psalmboken och titta på nyet.
Medan man står upp psalmboken, den psalm
man då får upp ska läsa vad man har att vänta
av året det kan ju bli bröllops eller begravning psalm

Ett annat frägoorakel, som vi roade oss med i ungdom-
men var, borddans. Sätt ett litet lågt bord med tre fot-
ter placerade vi oss, ett med båda händernas fingrar ut-
spridda så att vi hade grannens fingrar skulle vi
helt lätt hålla på bordet. Först frägades vilken som var
vänstern, höj foten och bokstavsnoten. Därefter skulle
vi bara lyfta och allvarliga till bordsfoten lyfta
den på sig, var det bokstavsnoten, som lyftade sig
fick man räkna bokstäverna, så kunde man fråga
om varje handa. För att få betä huru länge det
dröjde innan man blev gift, eller man ens blev
gift skulle man ta ett hårstrå av sitt eget huvud
och i det hänga en guldring över ett glas som
är halvt av botten. Man får ta stadigt stöd för armen
bågen och handleden så att inte handen stöter mot
glaset, först svängde ringen kring så stannade den
aldeles stilla, sedan började den slå emot glaset
sidor. Så många gånger den slog mot glaset så många
år dröjde innan blev gift. Svängde den dunt och stannade blev
man inte gift.

Här på orten odlas ingen tobak, under förra krigs-
åren var det en och annan som satt några planter
som på försök för eget bruk, men huru de skötte
dem vet jag ej, håller huru det lyckades.

Då var det nog många som voro bunda till tobak, som
kände det svårt, somliga påstode att de kunde inte
varken äta eller sova. Särugat användes till röf-
ning, körsbärsblad, de plöckades fria från stam-
mar o.d.l. Torra i en spann med tätt lock, span-
nen skulle vara full och hårt packad med blad.
innan locket lades på sedan sattes i en kittel
med vatten och koktes en timme. Därefter togos
bladen upp och breddes ut att torka hårt i sol
och luft, blev de int. torra nog finge de eftertorka
i ugn. På samma sätt bereddades the av smultron
blad, de finge ju först tvättas och torkas innan
de lades i spannen. Huru tobaken smakade vet
jag inte, den luktade emellertid inte gott, men
theet var inte så gult, i brist på gick det an

ACC. N:R. M. 7430:9-13

Landskap: Skåne

Upptecknat av: Elba Ekesson

Härad: Bojäre

Adress: Thelid Krov

Socken: Blom

Berättat av:

Uppteckningsår: 1941

Född år 1876 Emergd. L. Larup

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Tobaks-bruk

Skriv endast på denna sida!

Det var ju ganska vanligt att bjuda på en pipa tobak
en riktig rökare ville nog helst ha sin egen smugga
men det fanns ju i välbärgade hem en hel del olika
slag av pipor, med huvud av porcelin, björkskum
och bakert utskurna av trä, med både långa och
korta skaft. På fäst rökade gubbarna helst lång-
skaftade pipor, då hade de ju tid och tillfälle att
sitta och hålla pipan. Det fanns nog i en del hem där
sinns med pipor, det var ganska vanligt vid födel-
sedagar o.d.l. giva en backer pipa i present. Björ-
skumspipa i etnic var ju särskilt fint, och att bli
bjuden röka av en sådan pipa var en stor heder.
Tobaken förvarades i backra askar av trä av olika
slag, far hade en soarbad mahogny, inuti är ett
lock av bly för att trycka tobaken och hålla den
fuktig. Det var också i många fjömans hem en slags
tunnor av tunt trä målade röda och gula, köpta i
Tyskland, kallades också ryssaskålar. Far hade en

tydlig tunna, med två tillhörande bågare med
lock till för att tömma tobaksasken uti.
Gjöfolk tuggade alltid tobak, aldrig snus, det en-
sags bara snusigt, det var mest arbetare på landet
som tuggade snus. Tuggtobaken förvarades på oli-
ka sätt, somliga hade den direkt i bärstieken, för
brukade när han hade en ny "Svenskerull" klippte den
i lagom bitar och ha den i en blank dosa, han på-
stod att den höll sig saftigast och var aptitligast så.
Det var ganska vanligt att 1800 talets kvinnor snu-
sade, men det var inte många som rökade, men
en och annan gjorde dock kaptensfruar, som
barit med sig man på sjön på längre och korta
resor rökade gärna pipa, de hade väl fått barn
att göra honom sällskap, iffen de ville inte gärna bira
det, det ansågs inte kvinnligt att röka på den tiden
men däremot kunde de mycket väl snusa och
bjödo gärna på en pris snus.

Snusdosorna voro av olika slag vanligast bar
näver, men de som hade råd hade silverdosa,
och det var fint att få fram silverdosan och
bjuda på en pris snus. Båda tyckte om att
fukta snuset med parfym, vi hade en gam-
mal hjälpkumma hemma, som alltid fick någ-
ra droppar Florida-vatten av mor på sitt snus.
När hon fick när hon skulle gå hem, sade hon
att hon skulle blandat med sitt förråd hemma.
Snus och tobak kunde användas, som medel
mot tandvärk, men det var väl sista resur-
sen, gick tandvärken över, blev illa mående
i stället för den som inte var bänd att gagna
den varan. En del gamla gummor brukade baka
saus näsdukar, blåvita eller helt blå med röda
bänder, vävda i kypert så de voro mjuka, och gå-
kräms och sälja, storlek 3 a 3½ dm i fyrkant, bru-
kade kosta 33 eller 35 öre pr styck.

Bäckakästen, har vi inte hört vidare om-
las här, kanske beroende på att här inte är ^{många} ~~här~~
stora bäckar. För längre tid tillbaka kan hända
att de talat om bäckakästen, men numera bet in-
gen något om bäckakästen. När vi var barn
brukade morfar säga, att vi skulle inte gå nära
bäcken ty då kunde bäckemannen komma
och ta oss, men det var väl för att skrämma oss
från bäcken.

Gamla vävnader härifrån är mest saxudda och
kvadratmönster, bäckakästen är inte på de
gamla mönstren, det är först på senare tid
det kommit bäckakästen på vävnader och bli-
vet populära, dels genom vävskolorna och dels
genom fröken Fjellerströms mönster.

Övriga gånger har vi inte hört om talar, kanske
de som är gamla nu glömt det, jag har aldrig
hört det.

A. L. 27

L. U. F. 37

ACC. N:R. M.7430:14.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Ewa Lögström, är inte mycket omtalad här,
och nog inte läst så allmänt som Henrik Rönner,
eller Nils Ludvig Olsson.

Jäfrar har jag läst en del av henne, en del av
sägnerna likna ju de som äro här, men en del
skiljer sig ganska mycket från det vi hört om
talas här.

L. U. F. 39

Här på Bjärnehöns nordligaste del finns inga
herrgårdar, närmaste är Engeltorps i Nerkebo
Soeken.

L. u. F. 33

Från de gamla Jökaptenens husen från 1800-talets
början och mitt gå ju en del sägner, de bo ju
den tidens pampar här på orten, lika bo de, och
huru de blivit det gå ju en del rykten som inte
är så fina, där för tros det ju spöka på somliga
ställen. På ett ställe skulle det gå en katt som
kunde barje natt och det skulle vara farligt
att bevåra honom på något sätt. Jag har många
gångar när jag kommer där förbi om natten
sett en katt stänga för gården där, men huru
vida det varit en levande katt eller ett ande
väsen vet jag inte, för jag har inte brytt mig
om honom och han har inte besörat mig. Det är
ju inget ovanligt att se en katt ströva omkring
så det är bara för att man hört Dyrehalls katten
omtalas.

Som man fäst vid att det går en katt runt, och många som äro spökrädda vågar inte gå der för bi nattetid.

På ett annat ställe påstodo tjernarna att de hörde buller om kvällarna från källaren, och en dräng påstod sig aldrig vilja gå dit och lägga sig sent om natten utan då gick han till sitt hem och låg. End han sett vilse han emellertid inte om tala. En kväll hade två flickor, den ena släkting i huset och husföreståndarinna, den andra jungfrun, sutet uppe om kvällen och läst tidning när de hörde porten öppnas (trots att de varit ute och lårat porten och lagt en stor järnbom på) och en karl gå över gården med stora stövlar på och in i rummen och gå in och öppna skåp och dra ut låder. Flickorna togo lampan för att gå och se om porten var öppen, men porten var låsad och bommen på, så som de lagt den.

När flickorna kommo in igen, hörde de huru det gick inne i rummen, därför de togo lampan för att gå och se efter men när de kommo till dörren släcktes lampan, de tände den och åter igen släcktes den, då såg de det bara jungfrun gick och lade sig och den andra satt uppe tills hon hörde karlen gå ut och öppna och stänga porten efter sig. Båda två intygar det bara sanning och att de aldrig förr trott på spöken men numera visste de inte vad de skulle tro.

Släkten vill inte alls höra talas om att det spökar där, gården har för år sedan fått ny ägare, och det har aldrig hört om talas att det varit några spöckerier där nu.

I Skottaryds gamla folkskola påstods att det spöskade, skolan var flyttad från Lärka Stenar, där hade den legat i hört på kyrkogården.

På senare år var det svårt att få lärare att stanna

i Hattaryds folkskola. En lärare blev sinnes-
sjuk där, och ett par flyttade så fort ~~den~~ kunde.
Den siste som var i den gamla skolan var där
viss i några år, men han sade att det var inget
fel på hans nerver, så han frågade inte efter
att det spökeade, men nog hade han väl hört och
sett märkvärdiga ting där. Nu är skolan red-
ziven och en ny uppbbyggd för länge sen, och
dermed är spökeket slut där!

Min granne, en målare, talade om att han varit ute
för något egendomligt på vägen från Båstad
han hade gått uppför backarna och just sått
sig på cykeln uppe i Boenstad, det var klart
månken så han kunde tydligt se framför sig,
då fick han se en kvardlös kvinna komma gå-
ende emot sig, kvardduken fladdrade kring
axlarna på henne. Han tänkte att han skulle se
bättre efter vad det kunde vara men då blev

det sådan fart på eyekeln att han kunde inte
stanna den förr han kom hem. En komrat
till honom hade också varit i Bärstad, men han
var efter honom, så han var inte kommen upp
för backarna utan gick och ledde eyekeln.
Han hade mött samma skepnad och bände sig
om för att se efter vad det var, men han kunde
sadan inte komma upp på eyekeln utan måste
bli gående, han gick och gick men kom ändå
inte hem förr 4 dagar och då var han sjuk och
måste ligga i ett par dar. Han ville först inte
sätta talu om att han sett något. Men när målaren
frågade honom om han inte mötte samma skepnad,
så talade om huru det var. Målaren hade en gång
förr varit ute för något som han tyckte bara konstigt
han, och hans mor och syster kommo gående i sällskap
hans mor tog honom i armen och sade, flytta dig ser du inte
att det kommer folk, hans mor och syster hade båda sett
en kvinna som han gått rakt på och inte sett, när de dag efter var det inge.